

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ЗООПСИХОЛОГІЯ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

1. Мета вивчення навчальної дисципліни у контексті підготовки фахівців певної спеціальності. Її взаємозв'язок з іншими навчальними дисциплінами навчального плану.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Основи теоретичної психології: зоопсихологія та порівняльна психологія» - сформувати у студентів знання з наукового розуміння загального процесу становлення та розвитку психіки, проблеми біологічного і соціального в поведінці, ролі біологічних детермінант у психіці. Вивчення психологічних особливостей на тваринах, їх порівняння з особливостями людини дасть можливість майбутнім психологам підвищити професійну компетентність, усвідомити загальні та принципові відмінності у відображенні навколишнього світу, поведінки на різних рівнях філогенезу, якнайповніше розуміти передумови виникнення людської свідомості.

«Основи теоретичної психології: зоопсихологія та порівняльна психологія» пов'язані з системою наук, котрі вивчають людину. Отримані цими науками дані уможливають досягнення різнобічних аспектів людської істоти та особливостей її розвитку: історичної сутності (історія), природи людини та закономірностей її розвитку як природної істоти (фізіологія), соціальної зумовленості її становлення як особистості (загальна психологія). Особливе місце займає ця навчальна дисципліна у становленні суб'єкта професійної діяльності та уможливорює виявлення шляхів ефективної професіоналізації особистості.

2. Перелік компетентностей, здобуття яких гарантуватиме вивчення даної навчальної дисципліни. Сфера реалізації компетентностей під час працевлаштування.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Здатність надавати психологічні послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології.

Загальні компетентності (ЗК)

компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності

ЗК 02 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності

СК 01 Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 03 Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Програмні результати навчання (ПРН)

компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності

ПРН 02 Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 18 Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

програмні результати навчання, визначені закладом вищої освіти

ПРН 19 Розробляти і проводити психологічну корекцію з різними категоріями населення.

Сфера реалізації здобутих компетентностей під час працевлаштування.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує роботу за фахом практичного психолога (на первинних посадах: 2445.2 «Практичний психолог») і може реалізовуватися у закладах освіти, психологічних реабілітаційних центрах, в освітніх, медичних установах, органах внутрішніх справ, або як приватна підприємницька діяльність з надання психологічних та освітніх послуг та ін.

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами:

Змістовий модуль 1 Теоретичні основи вивчення зоопсихології та порівняльної психології

Тема 1. Предмет, завдання галузі, методи дослідження зоопсихології та порівняльної психології. Порівняльна психологія – галузь психологічної науки. Її предмет та завдання. Предметний зв'язок зоопсихології з етологією, фізіологією вищої нервової діяльності. Методологічні принципи порівняльної психології. Основні методи зоопсихології та порівняльної психології.

Тема 2. Основні форми поведінки тварин. Класифікація форм поведінки. Основні напрямки науки про поведінку тварин: біхевіоризм, гештальтпсихологія, етологія, генетика поведінки. Історія дослідження мислення тварин: донауковий період накопичення знань. Уявлення про “розум і інстинкт” тварин в роботах дослідників XVIII-XIXст. Репродуктивна поведінка, шлюбні церемонії та піклування про потомство. Територіальна поведінка. Домінування та ієрархія. Ігрова та дослідницька поведінка. Агресивна поведінка та агресія. Угруповання, популяції та міграції тварин.

Тема 3. Інстинктивна поведінка тварин. Розвиток психіки у філогенезі. Природа і сутність психіки тварин. Вроджена і набута поведінка. Внутрішні і зовнішні фактори інстинктивної поведінки. Інстинктивна поведінка тварин. Структура інстинкту тварин. Научіння та його роль в розвитку психіки. Загальна характеристика основних типів научіння.

Тема 4. Елементарна сенсорна психіка. Рівні елементарної сенсорної психіки. Кінези як інстинктивна локомоція найпростіших. Пластичність і активність поведінки. Структура нервової системи та органів чуття. Механізми орієнтації в просторі. Перцептивна психіка як відображення. Нижчий рівень розвитку перцептивної психіки. Перцептивна психіка хребетних. Вищий рівень розвитку перцептивної психіки.

Тема 5. Розвиток психічної діяльності тварин в онтогенезі. Розвиток психічної діяльності в пренатальному періоді. Розвиток психічної діяльності в ранньому постнатальному періоді. Порівняльний огляд розвитку рухової активності зародків. Особливості постнатального розвитку поведінки тварин. Вплив сенсорної стимуляції на рухову активність ембріона. Інстинктивна поведінка в ранньому постнатальному періоді. Розвиток психічної діяльності в ювенільному (ігровому) періоді. Загальна характеристика гри у тварин.

Вдосконалювання рухової активності в іграх тварин. Біологічна обумовленість маніпуляційних ігор. Формування спілкування в іграх тварин. Пізнавальна функція ігрової активності тварин

Тема 6. Механізми поведінки тварин. Вплив гормонів і подразників на поведінку. Конфліктна поведінка. Вплив незвичних стимулів. Індивідуальна пам'ять та навчання. Звикання та сенситивність як найпростіші форми навчання. Форми навчання не пов'язані з підкріпленням. Генетична пам'ять. Філогенетичні рівні пам'яті.

Тема 7. Елементарне мислення тварин. Мислення людини та розумова діяльність тварин. Визначення поняття мислення тварин. Експерименти з вивчення мислення тварин. Поняття про «емпіричні закони» і елементарні логічні задачі.

Тема 8. Комунікативна поведінка тварин. «Мова» тварин та мова людини. Здатність тварин до символізації. Навчання тварин мов-посередників.

Тема 9. Еволюція психіки в антропогенезі. Проблема походження свідомості. Проблема походження трудової діяльності. Предметна діяльність мавп. Передтрудова предметна діяльність мавп. Знаряддя тварин і знаряддя праці людини. Матеріальна культура та біологічні закономірності. Проблема зародження суспільних відносин і членороздільного мовлення. Демонстраційне моделювання. Мова тварин та членороздільне мовлення. Формування людської мови.

4. Обсяг вивчення навчальної дисципліни (кількість кредитів ЄКТС, кількість годин, у тому числі годин аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи).

5 кредитів ЄКТС, 150 годин, у тому числі 60 годин аудиторної, 90 самостійної роботи).

Найменування показників	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	3
Кількість кредитів ЄКТС	5
Загальний обсяг годин	150
Кількість годин навчальних занять	60
Лекційні заняття	24
Практичні заняття	36
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	90
Форма підсумкового контролю	залік

5. Форма семестрового контролю: залік.

6. Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання цієї навчальної дисципліни: Панчук Наталія Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології освіти.

7. Перелік основної літератури.

Основна:

1. Гічан І. С. Порівняльна психологія. Зоопсихологія. Конспект лекцій. Київ: НАУ. 2003. 73с.
2. Губко О. Т. Основи зоопсихології. Навчальний посібник. Київ: Світогляд. 2006. 190с.
3. Москалець В. П. Зоопсихологія і порівняльна психологія [текст] : підручник. Київ : «Центр учбової літератури». 2014. 200 с.
4. Панчук Н. П. Порівняльна психологія: Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2019. 206 с.
5. Туриніна О. Л., Сердюк Л.З. Порівняльна психологія: Навчальний посібник. Київ: МАУП. 2005. 228с.

Науково-педагогічний
працівник _____

Н. П. Панчук

Завідувач кафедри _____

Т. В. Дуткевич